

גליון 506
שנה י"א תשפ"ב

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

דודו למשפחה לקיימן על האישור לפרסומם במבוא

סיפורי חז"ל

עלה אלי ההרה

ומנין היה יודע משה אימתי יום ואימתי לילה, שהוא מחשב ארבעים יום וארבעים לילה אצל הקדוש ברוך הוא, והלא ברקיע לילה כיום יאיר? אלא כל אותם ארבעים יום היה הקדוש ברוך הוא עוסק עמו במקרא ביום ובמשנה בלילה. בשעה שהיה מלמדו מקרא, היה יודע שהוא יום. וכשהיה מלמדו משנה יודע שהוא לילה, עוד סימנים אחרים היו לו למשה להבחין על ידם בין יום ובין לילה, כשהיו המלאכים מקלסין להקדוש ברוך הוא בקדוש קדוש קדוש, היה יודע שהוא יום, וכשמקלסין אותו בברכו ובברוך, היה יודע שהוא לילה. וכן כשהיה רואה גלגל חמה בא וכורע לפני הקדוש ברוך הוא, היה יודע שהוא לילה, וכשהיה רואה כוכבים והלבנה ומולות באים ומשתחוים לפניו, היה יודע שהוא יום. ועוד כשהיה רואה שהמלאכים שוחקים מן להוריד להם לישראל, היה יודע שהוא יום, וכשהיה רואה שהמן יורד היה יודע שהוא לילה. ועוד זאת כשהיה שומע קריאת שמע קודם לתפילה, היה יודע שהוא יום, וכשהיתה התפילה קודמת לקריאת שמע, היה יודע שהוא לילה.

(שור"ט י"ט)

פרשת השבוע

ורצע אדוניו את אזנו במרצע (כ"א - ר')

מסופר על הרה"ק רבי העשיל רבה של קראקא זיע"א, שעוד בימי ילדותו נתגלו בו סימני פקחות וחריפות. פעם אחת בפרשת משפטים, ישבו הוא וחבריו בני גילו לפני רבם, וחזרו על פרשת השבוע עם פירוש רש"י, מכיון שהגיעו אל הפסוק ורצע אדוניו את אזנו במרצע, חזרו על דברי רש"י שכתב ורצע אדוניו את אזנו הימנית, או אינו אלא של שמאל, תלמוד לומר אוון, אוון לגזירה שוה. שאל אחד מן התלמידים, מה ראה רש"י להסתפק כאן אם הכוונה לאוון ימנית או שמאלית? והרי בכל מקום בתורה ימין קודם לשמאל, ולמה צריכים אנו לגזירה שוה?

והנה עוד טרם שהספיק המלמד לעמוד על טיבה של קושיה זו, קפץ העשיל הקטן ואמר, הלא רש"י אומר אחרי כן, מה ראה אוון להרצע מכל שאר אברים שבגופו, אמר רבי יוחנן בן זכאי, אוון זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב, תירצע, ואמרו רבותינו במדרש (שיר השירים רבה א' י"ג). כיצד היה הדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא, היה יוצא מימינו של הקדוש ברוך הוא לשמאלן של ישראל. ולפי זה, הלא

שמעה בראשונה האוון השמאלית את הדיבור של לא תגנוב, והיה מקום לחשוב כי אוון זאת ששמעה ראשונה, היא צריכה להרצע, משום כך צריכים אנו לגזירה שוה, כי גם כאן כמו בכל התורה הימין קודם לשמאל.

עזב תעזב עמו (כ"ג - ה')
פעם עברה אשה אחת סמוך לביתו של הרה"ק רבי יוסף זונדל מסלנט זיע"א, מורו ורבו של הרה"ק רבי ישראל סלנטר זיע"א. וחיפשה את שואב המים. כשלא מצאה אותו, ופגשה בר' זונדל שהיה נראה בעיניה על פי תלבושתו לזקן עני, הציעה לו לשאוב לה חמישה פחי מים במחיר סכום מסוים. ר' זונדל קיבל את הצעתה בשמחה, ושאל לה את המים, כשסיים לסייע לה, אמר לזקנה שעכשיו אין לו צורך בשכר, ולכן יקח ממנה את השכר אחרי שישאב לה מים בפעם הבאה. אחרי שבוע חקרה הזקנה אודות שואב המים, כדי לשלם לו את שכרו, ואז נודע לה שהשואב היה ר' זונדל. כשבאה אליו ובקשה את סליחתו, צחק ר' זונדל ואמר לה, יישר כוחך שעל ידך נודמן לי לגמול חסד בגופי.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:49 ת"א: 5:50 ר"ת: 6:24

פרשת משפטים

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:34 ת"א: 4:48

ליומא דהילולא של הגה"ק רבי שבתי ב"ר מאיר הכהן הש"ך זיע"א (א' אדר)

סיפור זה אירע בשנות ת"ח - ת"ס כאשר כנופיות בוגדן חמלניצקי השתוללו ברחבי אוקריינה ופולין, רצחו יהודים ושדדו רכושם. בעיירה פולנית קטנה חיה אז אלמנה שהרוויחה בקושי די מחייתה ומחייט ילדיה, נחמתה היחידה של האלמנה הענייה היה בנה הבכור ר' שבתי כהן. הוא עזב את הבית בעודו צעיר לימים ונסע לנכר כדי ללמוד תורה.

בימים ההם עוד לא היו רכבות ודואר מסודר כמו היום, על כן עברו לפעמים שנים עד שאמא שבנה יצא לעולם הגדול ללמוד תורה, זכתה ממנו לידיעה או דרישת שלום, ולמרות געגועי האם אחרי בנה היו האמהות שמחות שבניהן לומדים תורה בניכר. אמו של ר' שבתי לא ידעה כי בנה נמצא בעיר וילנא, שם נשא לאשה את בתו של אחד מנכבדי העיר, והיה סמוך על שולחן חותנו ולמד תורה. אחר כך התפרסם בעולם התורני הודות לחיבורו על השולחן ערוך "שפתי כהן - שך".

כאשר הגיעו כנופיות חמלניצקי לעיירה והחלו לרצוח את היהודים ולהעלות בתייהם באש, הצליחה אחותו של הש"ך למלט את נפשה ולברוח מהעיר כל עוד נפשה בה. היא הצטרפה אל קבוצה של קבצנים נודדים שהלכו מעיר לעיר ומכפר לכפר וחזרו על פתחי נדיבים. זמן רב סובבה להקת הקבצנים בעיירות הקטנות, עד שסוף סוף הגיעה לוויילנה המעטירה. כנוהג הימים ההם היה גם בוויילנה הקדש אכסניה ששימשה לעניים וקבצנים נודדים, לאכסניה זו הגיעו הקבצנים ואחותו של הש"ך בתוכם. גבאי ההקדש פרנסו את העניים והשתדלו למצוא עבודה לאלה מהם אשר רצו להרוויח את לחמם ביגיע כפיהם, אולם רוב הקבצנים העדיפו להמשיך לחזור על הפתחים כפי שהיו למודים, לא כן אחותו של הש"ך.

היא לא הצטרפה אל הקבצנים בדרכם לבקש נדבות, אשתו של הגבאי שענייה היו פקוחות על העניים, הבחינה מיד כי נערה זו אינה שייכת אל הקבצנים, מתווי פניה העדינים היא שיערה כי הנערה באה ממשפחה טובה ומיוחסת, גם מאופן דיבורה והתנהגותה ניכר היה כי אין זו קבצנית ככל הקבצניות.

אשת הגבאי ששוחחה לפעמים עם הנערה נוכחה כי היא פיקחית ויש לה מדות נעלות, היא החלה לשדל אותה להישאר בוויילנה ולהפסיק ללכת עם הקבצנים, למה לך לנדוד בחבורת קבצנים? הפצירה בה האישה הטובה, הישארי כאן ואני אמצא לך מקום שם תוכלי להרוויח את לחמך בכבוד, ולשכוח את הנוראות שעברו עליך, אמרה לה אשת הגבאי.

הנערה שמעה בקול הגבאית, כאשר חבורת הקבצנים לקחה את צרורותיה ויצאה את ווילנה, לא הלכה אתם. הגבאית התקשרה עם אחדות מבעלות הבית החשובות של העיר, וחיפשה מקום מתאים ליתומה הענייה, כעבור כמה ימים הצליחה במשימתה, והנערה נתקבלה לאחד הבתים העשירים שבווילנה בתור עוזרת. בעלת הבית הכירה חיש מהר בסגולות הנערה הענייה שנקלעה אליה. יום אחד אמרה לה ראי נא ראי בתי היקרה, לי יש די עוזרות וטבחיות, לך יעדתי מלאכה אחרת לגמרי, אולם התנאי הוא כי עליך למלא את התפקיד בדיוק נמרץ. הענין הוא בזה כי חתני הוא היקר באדם, אברך הלומד כל לילה עד השעות המאוחרות. כאשר הוא מסיים את לימודו כבר ישנים כל בני הבית ואין מי שיגיש לו את ארוחת הערב שלו, זה יהיה איפוא התפקיד שלך, עליך יהיה לשבת מאחורי הדלת ולהאזין, ברגע שתשמעי כי הוא סיים ללמוד, תגישי לו את ארוחת הערב.

הנערה הסכימה וקיבלה על עצמה את העבודה. היא ניגשה בערב הראשון אל מאחורי חדרו של הלומד והאזינה ללימודו, הש"ך שהוא היה חתנה של בעלת הבית נוהג היה ללמוד בקול רם, וכשמוע הנערה את הקול עמדה תחתיה מוקסמת. היא חשבה כי קול אביה המנוח היא שומעת, אולם הלא אבא נפטר לפני שנים רבות, כיצד יתכן הדבר? לילה לילה היא עמדה מאחורי הדלת כאילו כפאה שד, בשמעה את הלימוד המוכר כל כך היא נזכרה בשנים עברו, במשפחתה רבת היחס ובבית החם שהיה לה, ליבה נתכווץ מצער עת השוותה את מצבה הנוכחי, יתומה ענייה בלי קרוב וגואל בבית זר בקרב אנשים זרים, היא לא יכלה לעצור בעד שטף דמעותיה והתייפחה חרש, כי פחדה שישמעו אותה. אולם אסור היה לה לעזוב את מקומה שמאחורי הדלת, אולם האברך שלמד בפנים שמע פתאום את המשרתת בוכה, והוא פתח את הדלת לראות מה קרה? הנערה נבהלה עד מאוד אולם הוא הרגיע אותה וביקשה לספר לו מה מעיק על לבה? הוא שאל אותה לשמה ושם משפחתה, והיא סיפרה לו כי היא באה משפחה מיוחסת, אביה היה רב גדול, שמו היה רבי מאיר עליו השלום, בעקבות הנגישות של חמלניצקי היא ברחה מביתה ונשארה בודדה ללא מודע ומכר, עתה בשמעה את קול לימודו נזכרה באביה שנוהג היה ללמוד בטון מתוק עצוב כזה, ולא יכלה להתאפק מלבכות.

בהיותה נתונה בסיפור המעשה לא הבחינה הנערה כי האברך החוויר כסיד ואך בקושי עמד על רגליו מרוב התרגשות, הש"ך הכיר מיד כי העומדת לפניו אחותו היא, אולם התאמץ לא לגלות כל סימנים מהתרגשותו הגדולה, הוא ניחם אותה והשתדל להרגיעה וחזר ללימודו.

משל ונמשל

לתמוך בתורה ובלומדיה

משל לגנרל גדול שפקד על עשרות אלפי חיילים, והיה מבזבז את החלק הגדול ביותר של הכסף, שהממשלה הקציבה לגדודו ושנמסר לפיקוחו. החיילים סבלו רעב ומחסור וככל שהגנרל הרבה לבזוזם, בה במידה הרבה להתנהג עמם בחומרה. בכך התכוון להטיל עליהם פחד, כדי שתמיד יהיו שרויים במורא מפניו ולא יהינו להתלונן עליו.

לימים בא המלך עם פמלייתו לחזות בתמרונים, הרהיבו החיילים בנפשם שסבלם כבר היה קשה מנשוא, והתלוננו על הגנרל בפני המלך, וכשהשתכנע המלך בנכונות התלונות של החיילים, קצף מאד ומיד הדיח את הגנרל והשליכו לבית באסורים כמו פושע. כדי שלא להפסיק את התמרון החשוב, שאל המלך באותו מעמד את החיילים, אם יש ביניהם מי שמסוגל לפקד על התמרון במקומו של הגנרל המודח? מה נשתומם המלך ופמלייתו, כשטוראי פשוט קיבל על עצמו את הפיקוד, ומעשה מומחה העביר את התמרון בהצלחה. פנה המלך אל הגנרל האסור: ראה, בזבזתי עליך עשרות אלפי רובלים, בעוד שטוראי פשוט זה עלה לי בסך הכל כמה רובלים לשנה, הפקדתיך על משרה כה רמה, הממשלה העלתה אותך לגדולה, הפקידה בידך שררה על אלפי חיילים, ואתה לקחת את המזון והציוד שהיה מיועד לטובה החיילים ובזבזת בודון על תאוותיך והנאותיך. מובן מאליו שענשו היה חמור מאד.

והנמשל: כך מתחרש גם עם העשירים האנוכיים, שמשדלים לבזבז הון על כל מיני תאוות ועינוגים, ומוניחים את חובתם לתמוך בתורה ובלומדיה. צריך לזכור "איש אשר יתן לכהן לו יהיה" רק מה שתתן לכהן, ללומד התורה, הוא לבדך ישאר בידך.

(בשם החפץ חיים הקדוש זיע"א)

למחרת ביקש הש"ך את אשתו לומר לאמה בשמו, כי הוא מבקש לשחרר את הנערה מעבודתה, בקשתו היא, כי תואיל נא החותנת להחזיק את הנערה מהיום כאילו היתה בתה, לדאוג לה לבגדים טובים ובכלל להתנהג כלפיה כאל בת המשפחה. הוא עוד הוסיף שיש לו סיבה כבדת משקל לבקשתו זו. החותנת העריכה את חתנה עד מאוד וכל בקשה שלו היתה אצלה יקר וקדוש, היא עשתה איפוא מה שנתבקשה לעשות, היתומה שוב לא היתה כמשרתת אלא כבת, היא גילתה כשרונות נעלים בניהול הבית וכל הענינים, ולא עבר זמן רב עד שחותנת הש"ך מסרה לידיה את כל המפתחות.

חדשים אחדים לאחר מכן חלתה חותנתו של הש"ך וכעבור כמה ימים הלכה לעולמה. עוד לא עברו השלושים והשדכנים החלו להתדפק על דלתו של האלמן, הוא היה אדם צעיר עדיין ועשיר, ואין פלא שהציעו לו שידוכים רבים. הוא פנה אל חתנו להתייעץ אתו בדבר ההצעות, אולם הש"ך הציע לו לחכות שנה תמימה שנת האבל לפני שיחשוב על נישואין מחדש. כאשר עברה השנה חידשו השדכנים את לחצם והביאו הצעות מצויינות, משפחות עשירות ומיוחסות וכו' וכו'. שוב בא האלמן אל חתנו לשאול בעצתו, הש"ך אמר לו אם בקולי תשמע, לא תסתכל לא בכסף ולא ביחוס אלא תתחתן עם היתומה הנמצאת אתנו בבית, היא נערה טובה עדינה ויראת שמים, אם תקבל עצתי אני אהיה אי"ה השושבין שלך, ואחרי החופה אגלה לך מי הנערה הזאת. האלמן הסכים לדברי חתנו וזמן קצר לאחר מכן העמידו את החופה.

עתה הגיע הזמן לגלות את זהותה של הכלה, לתמהונם ולשמחתם של כל הנוכחים, הצהיר הש"ך באוזני המסובים כי הכלה היא אחותו היקרה, אותה לא ראה זמן רב. כמתנת נישואין הוא בירך את הזוג הצעיר שהשם יתן להם בן שיאיר את שמי העולם היהודי. כעבור תקופה אכן נתקיימה ברכת הש"ך, ואת הרך הנולד למזל טוב קראו בשם מאיר על שם סבו אבי הש"ך. הילד גדל והיה ללומד גדול שכל העולם פנו אליו בשאלות הלכתיות, בזמן מאוחר יותר פרסם את השאלות ותשובות בספר בשם "פנים מאירות" ספר זה הביא אור תורה להרבה בתים יהודיים.

ציון אדם לחברו

מתכבד בקלון חברו? חס וחלילה

באחרית ימיו בעת שהתגורר ה'סבא' מסלבוקה הרה"ק רבי נתן צבי פינקל זיע"א (יומא דהילולא ל' שבט) בעיר האבות חברון, נתרופפה בריאותו, ובגלל חוקי הדיאטה המיוחדים שקבעו לו הרופאים, והזהירות הרבה שהייתה דרושה לכך לטובת בריאותו, הכינו לו כמה תלמידים בעצמם בכל יום את ארוחותיו, היו תלמידים שמרוב הנסיון התמחו בכך והאוכל אשר הם הגישו לו ערב לחיכו ביותר, והשפיע לטובה על הרגשתו ובריאותו. פעם קרה שאחד התלמידים שטיפל בו במיוחד, עוב ליום אחד את חברון והשאיר במקומו חבר אשר לא היה מנוסה בכך, כשהתלמיד הלך חזר נודע לו שרבי נתן צבי סבל במשך זמן היעדרו, הוא נכנס מיד למטבח והכין דייסת קווקר משובחת, עירב בה חמאה טריה שהביא מירושלים, והגיש לרבי נתן צבי, הוא טעם את הכף הראשונה ובו ברגע החל לירוק ולצעוק שיש באוכל סם המוות, ורצו להרעיל אותו, ולא המשיך לאכול. באין ברירה הגישו לו אוכל אחר ממצרכים יבשים, ויהי הדבר לפלא.

לעת ערב חזר רבי נתן צבי על אותו מקרה, וטען שרצו להרעיל אותו והכניסו סם המוות בתבשילו, ותוך כדי דיבור התלהב מאד והתריע: אוי הרי כאן מעורבת תאוה "מתכבד בקלון חברו", רעל רוחני כזה ערבבו בתוך תבשילי. עתה נתגלה פתרון הדבר הדייסה היתה טעימה מאד לחיכו, לאחר שסבל במשך היום שעבר ונהנה ממנה הנאה מיוחדת,

אולם הוא הרגיש כי אותו תלמיד מתנשא בלבו שהצליח בזה יותר מחברו ממלא מקומו, אם כן איפוא הרי זה מתכבד בקלון חברו שהיא עבירה כה חמורה, משום כך הגיב על הדבר בהתמרמרות כזו ואסר על עצמו את התבשיל, כדי להעמיד את התלמיד החביב עליו על חומרת המידה הרעה הזאת שכמוה כסם המוות, וכן כדי לדכא את תאוותו שגם בה ראה רעל נפשי ומידה מסוכנת. התלמיד קיבל את המוסר ולקח על עצמו לשפר את מידותיו.

דין וחשבון על אהבת חנינם

שאלו את הרה"ק בעל ה"אהבת ישראל" מוויזניץ זיע"א למה הוא אוהב את היהודים הלא דתיים, והאם יש סיבה לאהוב יהודי שאינו שומר תורה מצוות? השיב הרבי: מוטב לי לתת בעולם הבא דין וחשבון על אהבת חנינם ולא על שנאת חנינם.

למחול לכל יהודי

מסופר על הגאון רבי בן ציון אבא שאול זיע"א, שמימיו לא הלך לישון ובלבו קפידא על מישהו, מלבד פעם אחת שבמקרה ההוא קרה שאותו אדם שפגע בו לא צדק, אלא הוא צודק בטענות ובטרוניות שלו כלפיו, אבל כשהגיע לומר קריאת שמע שעל המיטה שאז אומרים "הנני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס והקניט אותי או חטא כנגדי", לא לומר את התפילה הזו, לא בא בחשבון. ואז ישב זמן רב, עד שניקה מלבו כל טינה כלפי אותו אדם, ואז אמר את הרבש"ע כבכל יום.

הילולא דצדקיא

שבת קודש כ"ז שבט
רבי אלכסנדר סנדר ב"ר אפרים ולמן שור
(תבואות שור - תצ"ו)
הרה"ק רבי עמנואל ב"ר ישעי מפשדבורו (תרכ"ד)

יום ראשון כ"ח שבט
הרה"ק רבי מנחם נחום מרחמיסטריווקא
ב"ר יוחנן (תרצ"ו)

יום שני כ"ט שבט
הרה"ק רבי ישכר בעריש מדאלינא ב"ר יצחק אייזיק
מוידיטשוב (תרמ"ו)

הרה"ק רבי חנניא יו"ט ליפא ב"ר יקותיאל יהודה
(קדושת יו"ט - תרס"ד)

יום שלישי ל' שבט
הגאון רבי יצחק ירוחם דיסקין ב"ר משה יהושע
יהודה לייב (אב"ד בריסק - תרפ"ה)

הגאון רבי נתן צבי פינקל ב"ר משה (הסבא
מסלבוודקא - תרפ"ו)

הגאון רבי ירוחם פישל פערלא ב"ר אריה צבי
(תרצ"ד)

יום רביעי א' אדר

רבינו אברהם ב"ר מאיר (אבן עזרא - ד"א תתקנ"ד)

רבי שבתי ב"ר מאיר הכהן (ש"ך - אד"א תכ"ג)

הרה"ק רבי יצחק אייזיק ב"ר צבי מכפר ספרין (אבי
ה"עטרת צבי" תק"ס)

הרה"ק רבי ברוך מגארליץ ב"ר חיים מצאנז (תרס"ו)

יום חמישי ב' אדר

הרה"ק רבי אהרן אריה ב"ר מאיר הגדול
מפרעמישלאן (תקע"ג)

הרה"ק רבי יוסף ב"ר שבתי מראשקוב
הרה"ק רבי יצחק מאיר מוינקוב ב"ר אברהם
יהושע העשיל מאפטא (תרט"ו)

הרה"ק רבי ישראל ב"ר אברהם מרדכי מגור (תשל"ז)

הגה"צ רבי לוי בן הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ
(בעל מעדני השלחן תשע"ה)

יום שישי ג' אדר

הרה"ק רבי מרדכי יפה ב"ר אברהם (הלבוש - שע"ב)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "ג' אדר" יסודות יסוד החר"ס" על המעשים.

המפסיק ממשנתו (י"ח)

א) הנה איתא בחז"ל כל הפוסק מדברי תורה, ועוסק בדברי שיחה, מאכילין אותו גחלי רתמים. (חגיגה דף י"ב, ע"ב), והיה רגיל אא"ז הגה"צ רבי לוי הכהן רבינוביץ וצ"ל, בעל "מעדני השלחן", ושא"ס, לעורר שצריך לדעת שאין בגן עדן גחלי רתמים, זאת אומרת שבעצם הוא נכנס לגיהנום לאכול שם הגחלי רתמים...

ב) היו גדולי ישראל זיע"א, שאם היו רואים אחד מפסיק מלימודו, היו אומרים לו, "בתיאבון".. שיאכל גחלי רתמים....

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

מברכין חודש אדר א'

המולד ביום ג' שעה 3:07 16 חלקים

ר"ח יהיה ביום שלישי וביום רביעי

לע"נ

הרה"ק רבי אהרן אריה ב"ר מאיר הגדול מפרעמישלאן זיע"א נלב"ע ב' אדר תנצב"ה